

Lakewood Daf Yomi

PRESENTED BY SRULY BORNSTEIN

לע״נ

ברוך דוב ז״ל בן יבלחט״א משה חיים ווידרא נ״י
הרב שמעון דוד בן ר' יעקב יוסף איידער זצ״ל

מראה מקומות רשפי אש

לע״נ מרים שיינדל בת יבלחט״א אפרים שמעון סינאוויץ

(א) זמנים קד: [למקנ
דף מט: מנחות י"א,
(ב) מנחות טו ק"ו,
(ג) סוטה כג. מנחות נה,
יבמות ק. ע"ג. ע"ג,
(ד) [ט"ז] (ה) [מנחות
י"א, (ו) [ג' ע"ג] קדשי
קדשים (דף קל"ג),
(ז) [מנחות דל: (ח) ע"ג
מנחות כב ע"א ע"ב.

הנהרות הב"ח

(א) גמ' א"ר יוחנן הדל
פסטה ר' יוחנן עובד:
(ב) רש"י ד"ה כ"כ פסח
כ"ו חפסיו לגבי פסטה
כמו בקומצו גבי
קמיעה א"ר יוחנן
פסח א"ר יוחנן ב"ר
הביתים אל ה"ה
לעיל: (ג) ד"ה מן ה"ה
כ"ו הקומץ שבב ידו [ט'
למטה:

גליון הש"ס

גמרא או ד"ה
ד"ה ויבא ויבא בשביל
עין לקמן דף מט ע"א
מ"ה ד"ה נ"ג כ"כ פסח:

הנהרות

מהר"ב רשב"ר
[א] רש"י ד"ה מן
הצד יב"ו א"ר מו"ק
ע"ג גב ידו. מלה על
מקמ"ט:

תוספות ישנים

דגויא י"א תבני דך.
מה שגילה בפני דבראי
מה שגילה מן: ד"ה
פשטה בין הבינים
ספק דוא. מספק
ליה לבינו אריה מאי
פשיטתיה ה"ה ז' ד"ה
ספק ה"ה למטה ולא
פשט נשימו ומספק ע"ג
לעשות כן דלמחוייב
וה"ה לא א"ר דקני שמיא
גליל א"ה מן הקומץ או
לא: חפן רש"י
אצבעותיו מהו. א"ר
מאי קמיעתו א"ר יליפין
מלה מלה מקמיעתו ה"ה
הך י"ל ממשלה ליה
אפילו לא יליפין מלה
מלה מקמיעתו ליה מלה
משמטת חמיעה [ט'
ממטה ליה חפיה בני ה"ה
גווגא ועוד דלמקום על
נשימו חפן מן ומו וקמן
ז' כ"ב:

ליקוטי רש"י

[מספד בסוף הוספת]

הנהרות וציונים

[א] נדביל ומח"ק והיני
האיביעא אם מחוקת או
גדרות דף מח ע"א
[ב] ועיי' באור
כל הסמנים: [ג] כתי'
ויריב"א שד"ן: [ד] כתי'
דלא: [ה] ר' שיש הגיה
[ז] חפיה: [ז] צ"ל ע"ד
[בארות המים] וביה
בכת"י: [א] בכת"י וספ
צ"ל: [א] צ"ל א
[בארות המים] וביה
במח"ש"א דפ"ר:

ובמהרה ובמהרה. שה"ס מיני טיגון שכן אפיוות תחילה וחור
ופוחון וקשה קמיעתן מלהיות מוצרלת יזמר מקמיעת מנחה סולת
שציריה ופולין מאלוין כר"ך להיות מוחק גדולו צירוף של מעלה
וצאצבו קטנה צירוף של מטה: והאיבא מליקה. דלמיה צה נמי
זו היא עבודה קשה (שכ"ל שוחטין'):
והא איבא חפיה. שפטים דמיה
צה נמי לקמן פירקין (דף מט:): וזו
היא עבודה קשה: ה"ה גריבין איבא
זו היא עבודה מעבודות קשות
שנמקדש: בין הבינים. הנכנס
צ"ן האצבעות מהו קומץ הן או
שיריים הן: דאמר רב. מנחות כפ"ק
(דף ט:): שחבור. שנפסרו מהן:
אין מקמיעין בו. דמיה (מנחות
דף ט:): מן המנחה פרט לשחורה היא
או שחור קומתה: כ"ל שפמני
לאשים. מאחר שנמח לאש כל
משפטו הרי השיריים צ"ל מקמיעו
דכחיז (יק"א ג) לא מקמיעו ממנו
אשה לה' לא מקמיעו דבר שניתן
ממנו לאש: דמקמיע ד"ה ל"שום עצים.
דמנחה ואומר אי שיריים ינכהו
הרי הן כשאר עצים: כרבי א"ר יוחנן.
דפליג גמ' זמנים (דף טו). צאצבי
חטאת שכן שיריים מאחר שהוקטרו
אימורים ונחטבו איברי חטאת
צאצבי עולה שכן כלל ר' אליעזר
אומר יתן הכל למעלה ויראה אי
אח צטר חטאת למעלה כאלו הן
עצים וילף טעמא מהאי קרא ולא
המוצה לא יעלו וגו' בתריה דהאי
קרא לא^א מקמיעו ממנו כחיז:
דקמיע שמיני. כהניס שמיניס שצטר
לאצבעותיו עליו וזחוק זה לתוך
זה ואין שם צ"ן דמיעים: ד"ר א"ר יוחנן
נמי ב"תחילה דקמיע שמיני. שלא
המיר רבי אליעזר להעלות שיריים
לשם עצים אלא מפני הערבות איברי
עולה שלא יאלו לצ"ת השריפה
כדקאמרי רבין: אי גמר ב"ה מ"א.
מה קומץ צירוף אינו נקטר אף
חפיה צירוף פסולין: היינו דך.
דצ"עין לעיל מהו שיעשה מדה לחפיה
דהני מריוהו מלה טעמא הוא
דצירוף ומדה לקומץ קומעו נשקא
לן כדאמרינן לעיל בקומעו שלא יעשה
מדה לקומץ וגבי צירוף נמי מניח
לעיל יכול מוצרן ח"ל בקומעו ואי
איפשט לן דמיעין לחפיה דרשה
דצירוף צבירה שיה כאלו כחיז
חפיהו מריוהו מיפשט מניה: רב

הדר פשטה בין הבינים ספק. לא ידענא מאי קאמר הדך
פשטה הא מעיקרא נמי כי הוה מיעיב ליה ספק הוא
ושמא יש לומר דמעיקרא מספקא והוה סלקא דעתך למישט הא'^א
בכלל קומץ הוא או בכלל שיריים והדר פשטה ספק הוא ואינו צ"ל
לחור ולפשוט הבעיה אי ודאי קומץ
אי ודאי שיריים אלא דודאי ספק
הוא ואין אדם יכול לעולם לעמוד
עליו אי נמי נראה לי דמעיקרא
מיבעיה ליה אי טיבלא הוי דמעיקרא
אי ספק הוי ספק קומץ ספק שיריים
אי^א טיבלא הוי כמו מנחה ומעשרות
דלמר (קדושין דף ט:). פירוש
ממוקין ומעשרותיו מקולקלות לכל
מאי דשקיל טפי מדיניה ואינו נראה
חזון דעמייה (דכהן מלה מילתא
ואין דעמו שיהא קומץ אלא דגויא
ומה ששאר בכלי ומאי דצ"ל להו
שיריים אלא דמיני זמיני טיבלא הוי
דמעיקרא קודם קמיעה או דילמא
פשיטא דטיבלא לא הוי אלא ספק
או קומץ או שיריים הדר פשטה
דספק הוא ופקא מניה אי טיבלא הוי
אם נחטבו חזון^א שצטורה הנאלל
עם המנחה כדאמר דהקומץ רצה
(מנחות דף ט:): יאלו שאלכו עמה
חולין כדי שחפא נאלכו על השועב
לא ציל וע"ל טעמא ולי ספיקא
הוי צ"ל: ואמר גר שיריים
שחבור בין קמיעה דהקמיעה אין
מקמיעין עליהן את הקומץ. ואפי'
רבי יוחנן דלמר כפ"ק דמנחות (דף
ט). מקמיע קומץ עליהן מודה הוא
לדוחם שיריים אסורים צאצביה
כדליף הסם מקרא וכו'^א קאמר אין
מקמיעין עליהן כלומר אין מקמיעין
שצ"ל את הקומץ כדי להמיר
צאצביה ולהכי שני נלשיניה דהסם
קאמר אין מקמיעין קומץ עליהן
דמקין לאון הקטרה אלא הקומץ
דעיקר הקטרה דהסם שצ"ל קומץ
הוא והכ"ל יש צרוז ספרים אין
מקמיעין עליהן^א כו' ולהכי קאמר
לא לקמיע צ"ן העינים גרישא
ד"כ מספק להו לשיריים מאכילה:
אלא רב פ"ה קא מבניא
ד"ה מ"א חפיהו אחר דהמנח.
פ"ה א"ל דגבי קומץ פסול משום
דחיז ומקץ הכהן ולא צ"ן העינים
דלאו כהן קומץ אלא ממילא ע"ל
להסם אלא חפיהו לא כחיז ולקח
מלא חפיהו אלא מלה^א חפיהו דמשמע
אלא צ"ן מללה לתוך חפיהו דקרא ולקח
קאמר נמי דילמא ולקח והיצי כלומר ולקח
נמי אקטרת כמו אגחלים:
קמין בראשי אצבעותיו מהו. לאו היינו כמו
הואו דלעיל יכול
אלא צראשי אצבעותיו והכ"ל צעי נמימ
צאצביה לקומץ צראשי אצבעותיו
וטובל סלת כל עד שחופה אצבעותיו
על פס ידו:
מלמטה א"ר יוחנן פ"ה ש"ה שהכניס ראשי
אצבעותיו בסלת
וגז ידו כנגד הקומץ ומקץ ואין זה צראשי
אצבעותיו דקא
מיעיבא ליה מעיקרא דההוא הוי פירוש
ספקן צראשי אצבעותיו ופס ידו כנגד
הקומץ:
חפן בראשי אצבעותיו מהו. אין להקשות
כיון דצ"ר איבעיה לן
גבי קמיעה מאי הדך תו מבעיה ליה
צמיה היינו דך כדפריך
לעיל ו"ל דפשיטא גוף החפיה והקמיעה
אינם שוו להדדי דהאי
דקמיעה אינשי והאי דחפיה אינשי
להכי הדר תו מיעיבא ליה אפי'^א
ח"ל דך קמיעה צ"ן או אין דך קמיעה
צ"ן או לא:

פ"ה א"ל דגבי קומץ פסול משום
דחיז ומקץ הכהן ולא צ"ן העינים
דלאו כהן קומץ אלא ממילא ע"ל
להסם אלא חפיהו לא כחיז ולקח
מלא חפיהו אלא מלה^א חפיהו דמשמע
אלא צ"ן מללה לתוך חפיהו דקרא ולקח
קאמר נמי דילמא ולקח והיצי כלומר ולקח
נמי אקטרת כמו אגחלים:
קמין בראשי אצבעותיו מהו. לאו היינו כמו
הואו דלעיל יכול
אלא צראשי אצבעותיו והכ"ל צעי נמימ
צאצביה לקומץ צראשי אצבעותיו
וטובל סלת כל עד שחופה אצבעותיו
על פס ידו:
מלמטה א"ר יוחנן פ"ה ש"ה שהכניס ראשי
אצבעותיו בסלת
וגז ידו כנגד הקומץ ומקץ ואין זה צראשי
אצבעותיו דקא
מיעיבא ליה מעיקרא דההוא הוי פירוש
ספקן צראשי אצבעותיו ופס ידו כנגד
הקומץ:
חפן בראשי אצבעותיו מהו. אין להקשות
כיון דצ"ר איבעיה לן
גבי קמיעה מאי הדך תו מבעיה ליה
צמיה היינו דך כדפריך
לעיל ו"ל דפשיטא גוף החפיה והקמיעה
אינם שוו להדדי דהאי
דקמיעה אינשי והאי דחפיה אינשי
להכי הדר תו מיעיבא ליה אפי'^א
ח"ל דך קמיעה צ"ן או אין דך קמיעה
צ"ן או לא:

[ט] דפרי ואין לחזור: [ט] יש לזהות הוי (בארות המים): [י] התיבות "וחי קאמר א"ר" עד "כ"דו להתיבן
באכילה" שייכות להלן אחרי "ברוב ספרים אין מקמיעין עליהן" (בא"ה): [כ] ולחכי קאמר בו"ו צ"ל (גליון)
ע"פ מהר"ש"א. והגירסא שלפנינו נכונה (וכ"ה בשיח יצחק). וכוונת מהר"ש"א להציה דפרי"י "אין מקמיעין עליהן כלי
ולהכי קאמר": [ל] צ"ל ומלא (בארות המים): [מ] נדביל שבב ידו: [נ] ויריש מניה ע"ה. כתי' אלא מולין ידו
ע"ג גבה ברוח: [ס] צ"ל דחפיהו (גליון):

תורה אור השלם
(א) קרבן ר"א
הקריבו אהם ל' ואל
הפזיבו לא יעלו קריב
יורה: (ויק"א ג' י"ג)
(ב) וקח מלא הפזיבה
גדלי' אש מעל הפזיב
מלפני י"ה ואל
הפזי בחרת ספרים
דקה והביא מבית
ד'פריה: (ויק"א טו' י"ח)
(ג) והביא אל בני
אחרן הפזיבין וקמין
משם מלא קמין
מקלחת ומשקנת על
כל לבנתה והקטיר
ההוא את אוקרה
המזבחה אשה ר"ח
יורה ל' ויק"א ג' טו'
וקומץ בנתה מחבת
ומחבת שון קשין
כהניא מרחשת עמוקה
ומשיבה רחשים ומחבת
צהה ומעשה קשים
מוחק גדולו למעלה
וחוקר היצא למעלה
מאצבעותיו: ובאצבעו
הקטנה חותך היורה
היצא חרין מן הקמיעה
זו היא עבודה קשה
מעבודת קשות
שבמקדש. פ"ה מבורין.
היצא הנכנס ושועב
יורה וירד אחרי
אצבעותיו וכמו שפירשו
הוא מפרש בנתות פרק
שולה נקט אחר שונכס
בבלי וקמץ נקט ושחנת
לאחריו לסיק הוא קוש
שכ"ר קוש. והיבט בני
עקרי. וכיון שתברר כי
אינו קדוש בירין
הקומץ קמיעתו
המתקבץ מן המנחה בין
האצבעות בני (סדק)
הנראה כמו נקב פולש
מהו מן הקומץ חשבו לא
לא ושישנו לכתולה לא
קמצי אלא כהניס בעלי
בשר שמיים שאצבעותם
עבות מלמטה וכשחנתם
אצבעותיו וקומץ ואין
שם סדק כלה ואם קמצי
בחושם ל"ה אליעזר
ההוא דבני בני מעלה
לשום עצים (ב) מקמיעו
הקומץ ואוכל המנחה
אבל לרבנן ספק הוא יש
לומר שיריים הוא וכל
שפמנו לאשים הישרין
שלו אסורין להקטיר מהן
כי קומץ אמרה תורה
הקטיל וקח שיריים ויש
לומר קומץ הוא ואין
המנחה ניתנת אלא אחרי
הקטרת הקומץ לסיק
אין היא קמיה היכי דמי
כל שפמנו לאשים הרי
הוא בכל תריבו כגון
חטאת ואשם שיש אימורין
לגבוה שהוא לאשים אם
אמר אעלה את כולה עובר
בכל תקטירו אבל עולה שכתב
בה
הקטיר וקח את הכל המזבחה
וכן כל המנחות בולין מקמיעין
מהן קומץ אם חזר והקטירו
עובר בכל תקטירו. אבל
הבית כי שכתב בהן לליל הקטר.
וכן קומץ לבנה דאמרי' (ג)
הנוצרי לו ואיביעא לן בני
ובני של מלא חפיהו מהו
ועלת בחיקו. ועוד בני
מי שקמץ בראשי אצבעותיו
או מן הצדדין של בראשי
אצבעותיו או חפן בידו
אחת ובידו אחת וקריבן
זו אצל זו מהו ועלו בולין
בתיקו
דבקה

חשק שלמה על ר"ח (ב) גמ' איבא דמקטיר קומץ ואפי' עמלה ההו דעמי ונמי לשום עינים
לא אימי מקדי הקרה כל ר' ר"ל דלריא מקטיר עינים. (ג) נראה דל"ל דמקץ (במס' דף קט ע"ב) מקטיר את כולו.

ולדות) דלא אמרינן ב' ס"ס דסתרי אהדדי והכא נמי אם נימא דמוציא לטומטום שני שמא נקבה הוא שמא פעם אחר ירצה הטומטום השני להוציא אותו וג"כ נימא ס"ס אפכא שמא זכר הוא וא"כ סתרי אהדדי:

בגמרא בכותי ערום. הרמב"ם הלי' משכב ומושב (פ"כ ה"י) הביא דין דמשנתנו דעל טומאת כותים אין שורפין את התרומה ולא הביא האוקימתא דהכא דזה דוקא בכותי שטבל ודרס ערום על בגדי חבר וג"ל שטעמו כיון דעתה גזרו על הכותים כעכו"ם לכל דבריהם לכן אין דינם כע"ה אלא כעכו"ם שאין שורפין עליהן את התרומה כדאמרינן לקמן:

במתניתין בנות צדוקים. לא מפורש אם הצדוקים בעצמם דינם ככותים לטמא משכב תחתון כעליון ולכאורה גם זה תלי בבנותיהם אם נהגו בדרכי ישראל אם כן לא בועלי נדות הם ואם הולכים בדרכי צדוקים אזי מטמאין משכב תחתון כעליון אבל יש לספק אם גם בנותיהן נדות מעריסתן דכיון דהם ככותים א"כ מסתמא לא דרשי ואשה לטמא קטנות כמו הכותים וא"כ מסברא גם עליהם גזרו וכן להטעם שלא יטעו בהם אפשר שגם עליהם שייך הגזירה וא"כ צ"ע מ"ט נקט מתניתין דוקא בנות צדוקים בזמן שנהגו שלא שייך רק בגדולות ולא נקט ג"כ שהן נדות מעריסתן:

והנה הרמב"ם לא הביא דין דצדוקים שאינו מביא רק מה שינהוג לדורות כשיבנה ביהמ"ק ואז אין צדוקים דקשר פושעים יכלה ועוד דאפילו לזמן הזה אינו מביא רק מה שנוהג בכל עת וצדוקים לא היו רק לשעתן:

בגמרא והוריקו פניו של כה"ג. רש"י פי' חרה לו שנטמאו בגדיו אכן ק"ק מה התרדה בזה הלא הי' יכול לטבול אותם וטהרו בערב וגם ק' למה פי' שחרה לו על בגדיו ולא ביותר על טומאת עצמו שהרי גם הוא נטמא כשנושא הצנורא אם הצדוקי בועל נדה הי' כמו שכתבו התוס' ד"ה ותיפוק והרי טומאת גופא חמירא לן כמש"כ התוס' חגיגה (יט: ד"ה בגדי) וא"ל שכוונת רש"י שהבגדים היו בגדי קדש של כה"ג ולכן על עצמו לא הי' מקפיד שיכול לטבול אבל על הבגדים חרה לו שנטמאו בגדי קדש דאי אפשר לומר כן שהרי אמרינן שסיפר עם צדוקי בשוק ובגדי כהונה אסור לצאת בהם לשוק ואפילו ללבשן שלא בשעת עבודה כדאמרינן יומא (טז.). **והנה**

בגמרא דלתאכיל האי תורא לשלמא. ק"ק מה עלה על דעת ר"פ להתפלל מהיכי תיתי לא יתאכיל לשלמא ובפרט למה הקדים זה לתרוצו כיון שידע לתרץ הב"ע בכותי חבר וגם כשהשיב לו ר"ש על תרוצו למה שבקי' ורש"י פי' משום דכספ' ועל זה קשה וכי הי' ר"ש יכול לידע שלא ידע לתרץ לו והלא דרך חכמים להקשות זה לזה ורבא לקמן הקשה אותה קושיא לאביי ובודאי לא חפץ להכלימו אבל י"ל דר"פ ראה דכר משונה כשבא אצל ר"ש רמא לי' תורא ורמא לי' מתניתא זה סמוך לזה ובפרט שלא הי' דרך המכבדים לשחוט שור כי אם עגלא תלתא כדמצאנו הרבה פעמים בגמרא כן ומזה שפט ר"פ שאולי שרב שמואל רצה לרמוז לו בזה כדמצינו הלשון הרי שור שחוט לפניך לעיל (טו.) בדבר שברור ומבואר לודאי כן אבקש ממך שתמצא תירוץ לקושיתי המבואר בודאי לאמת אמנם הי' מסופק שאפשר ג"כ שרק למען כבודו רמא לי' תורא ולא רצה לרמוז לו מאומה ולכן כשהקשה לו מתניתא ור"פ רצה לתרץ לו בכותי חבר כאשר הי' פשוט לו עד עתה אף שידע שאם ירצה לקנטר יכול להשיב דחבר אי אפשר להיות בועל נדה מכ"מ אליו הי' פשוט שיש להשיב כן כמש"כ התוס' שהוא חבר למילי דעלמא ותירוץ אחר לא ידע לכן הקדים יהא רעוא פי' במה שאשיב אראה אם לשלמא יתאכל השור שבאמת לא רצה רק לכבדני או אם רצה לרמוז לי' שלא יקבל ממני רק תי' ברור כשור שחוט לפני ולכן כשלא קבל ר"ש תירוצו אז שפט שידע ר"ש מקודם שיתרץ לו תי' זה ורצה להשיבו להכלימו ולכן שבקי' ואזיל לרב שימי וא"ל מ"ט לא משנית לי' וכו' דאפילו רצה לרמוז לך בשור שחוט מכ"מ לא רצה להכלימן אלא סבר שתתרוץ לו האמת דאיירי בכותי שטבל:

בגמרא והוי ספק ספקא. לעיל (לב.) הבאתי הכלל שכתב הרא"ם דס"ס בתרי גופי לא אמרינן והוא כתב כן לתרץ הקושיא למה טומטום אינו מוציא את מינו הרי הוי ס"ס שמא הוא זכר ואת"ל נקבה שמא האחר ג"כ נקבה ומזה הוכיח דס"ס בתרי גופי לא אמרינן והשער המלך הביא רא"י לזה משיטת ר"א מבורגוויילא כמו שהזכרתי שם וגם המנחת יעקב בכללי ס"ס הביא כלל זה ולענ"ד צ"ע מסוגיא דהכא דקרא לי' ספק ספקא והרי הוי בתרי גופי דהספק האחד הוא בה אם השלימה לדם ירוק והספק האחר הוא בו אם בעל בקרוב ואע"פ כן קרא לי' ס"ס ולכן כלל זה צ"ע וקושיית הרא"מ מטומטום בלא"ה מתורצת בהכלל שכתבו התוס' לעיל (כו.) ד"ה חומר שני

נראה ג"כ מהתוס' בסוגין ד"ה ותיפוק ממה שכתבו והא אם בועל נדה הוא נטמא וכו' וכמו שכ' בתוס' ר"ע כלים (פ"א מ"ג) אבל ראיתי בפסקי רשב"ץ שכתב בועל נדה אין לו מעיינות כזב וכו' וצנורא של בועלי נדה ושל עם הארץ אינה מטמאה בגדים אלא מדרבנן עכ"ל ונראה שהוציא כן משיטת הר"מ מפונטיזי שהביאו התוס' והקשו עליו ממה דפריך ותיפוק ל"י משום צנורא דע"ה ולכן ס"ל דר"מ ס"ל דבועל נדה וע"ה שוין הן ושניהם אין להם מעיינות ולפ"ז י"ל דגם רש"י ס"ל כן ולכן הכה"ג עצמו לא נטמא אפילו אם הצדוקי בועל נדה ה"י ועל כן לא חרה לו רק על בגדיו שנטמאו מדרבנן:

בגמרא וקדם **אצל אשתו**. הר"ן הקשה בשם הרשב"א הרי החשוד בדבר אינו נאמן ועוד למה לא שאל לעצמו ובלא"ה יש לדקדק הלשון שהשיבה אע"פ שנשי צדוקין הן וכו' הכל לשון נסתר ולא לשון מדברת בעדה אע"פ שנשי צדוקין אנחנו ועוד היאך תאמר אשת צדוקי שמתיראות מן החכמים והן אמת שגם רש"י פ"י כן שקדם אצל אשתו של צדוקי ולולא פ"י הראשונים ה"י נלענ"ד לפרש דקדם כה"ג אצל אשתו שלו שמתסמא נשים בקיאות במעשה נשים ושאל ממנה איך נוהגין נשי הצדוקים ועל זה שייך שפיר ג"כ מה שאמר רבי יוסי בקיאים אנו בהן יותר מן הכל פ"י אין אנו צריכים לעדותו של אשת כה"ג דאנו בקיאים בהן יותר ומה שאמר קדם אצל אשתו היינו מהר וחרד לשאול לאשתו להסיר דאגה מלבו וא"ע ראיתי שגם המהרש"א ח"א פ"י כן אכן בתוספתא כתוב המעשה בלשון אחר ושם משמע כפ"י רש"י והראשונים:

ברש"י ד"ה על ספק. משום שמא טמא ה"י. רש"י וגם התוס' החליפו שיטתם כאן ממה שכתבו שבת (טו:) שהכא כתב רש"י דגזרו על ספק בגדי ע"ה דשמא בעצמו טמא ה"י ושם כ' (ד"ה ועל ספיקו) משום ספק שמא ישיבה עליהן אשתו נדה והתוס' שם (ד"ה ועל ספק) השיגו על רש"י וכתבו דהטעם שגזרו עליהן שיהיו כזבים לכל דבריהם והכא הם בעצמם כתבו כרש"י שם בד"ה בכותי ערום שכתבו משום דאי ה"י לבוש בגדים שישבה עליהן אשתו נדה וכו' משמע דזה הטעם של בגדי ע"ה. וכן מוכח ממה שכתבו דהוי מצי למימר שהטביל גם הבגדים או שלבש בגדי חבר דאי הטעם דגזרו עליו בעצמו טומאת זבי' לטמא בגדיו לא קשה מידי דאפילו הטביל בגדיו או לבש ב"ח כשלבשן טמאן אע"כ דהתוס' ס"ל שהטעם

ביומא (מו.) מביא מעשה כה"ג בר' ישמעאל בן קמחית שנטמא ע"י צנורא דערבי שנפל על בגדיו ושם פ"י רש"י (ד"ה פעם אחת ה"א) דיוה"כ ה"י ואע"ג דבירושלמי יומא (פ"א ה"א) שהביא שם ג"כ הן מעשה כתוב שערב יוה"כ ה"י מכ"מ רש"י הוכיח שפיר שה"י ביוה"כ דאי בערב יוה"כ למה נכנס ישבב אחיו תחתיו הלא ה"י יכול לטבול ויטהר בערב ולכן הוכיח רש"י שביוה"כ ה"י ומה שכתוב בירושלמי ערב יוה"כ ע"כ הפ"י ליל יוה"כ או עכ"פ ערב יוה"כ סמוך ללילה שלא ה"י פנאי לטבול עוד ואין תימא שביום הקדוש או סמוך לו יצא כה"ג מן המקדש לספר עם ערבי בשוק דבירושלמי כתוב שמלך ה"י וא"כ מפני אימת המלכות יצא ולפ"ז גם הכא ה"י אפשר לפרש כן דביוה"כ ה"י המעשה או סמוך לו עם חשיכה ויצא כה"ג לספר עם הצדוקי שאפשר שה"י קרוב למלכות ושלות אליו בציווי המלך ולא רצו שיבא למקדש ואפילו להר הבית כיון שחשדוהו לבועל נדה ואסור לבא במחנה לוי' ולכן יצא הכה"ג אליו ובוזה ה"י א"ש טפי למה חרד הכה"ג כ"כ כיון שנפסל מעבודת יוה"כ אבל מכ"מ לא ה"י רש"י יכול לפרש כן כיון דמסקינן דברגל ה"י וזה ע"כ רגל מג' רגלים ולא יוה"כ דלא מקרי רגל כדאמרין בעירובין (מ:) ועוד דכל הטעם דברגל אין טומאת ע"ה מדכתיב ויאספו וגו' דבשעת אסיפה מקרי כל ישראל חברים וזה לא שייך רק בג' רגלים שכל ישראל עולין לרגל ונאספים בירושלים אמנם לפ"ז ק"ל למה נקט רש"י שחרה לו שנטמא בגדיו ולא שנטמא בעצמו ולא יכול להתראות בעזרה באותו יום ולאכול שלמי שמחה וי"ל דרש"י הוצרך לפרש כן לפי סברת המקשן דמקשה ותיפוק ל"י משום צנורא דע"ה ואי דוקא על טומאת עצמו חרד הרי ע"י צנורא דע"ה לא נטמא הוא רק בגדיו כמש"כ התוס' דצנורא דע"ה לא מטמא בהיסט אע"כ דהמקשן ה"י סובר דמשום בגדיו ה"י חרה לו אבל כשמתרץ רגל ה"י באמת י"ל שה"י חרה לו מפני עצמו שאפשר שבי"ט ראשון הוי ועיקר מצות ראי' היא בי"ט ראשון כדאמרין בחגיגה ועוד מפני שלמי שמחה:

אמנם י"ל עוד במה שכתב רש"י שחרה לו בשביל בגדיו ולא בשביל עצמו ולזה העירני הכם אחד דהר"ש והרא"ש כלים (פ"א מ"ג) מסופקים אם מעינות בועל נדה מטמאים כמעינות נדה או אם הם רק כמשקה שנוגע בהם שאינו מטמא אדם רק כלים מדרבנן והנה המשנה למלך ה"ל משכב ומושב (פ"ג ה"א) הזכיר ספק זה וכ' דדעת הרמב"ם נראה שמטמאין מעינותיו ע"ש וכן

א"ר חזקיה תונבא ליתי על ההוא בר נש דשבק לאנתתיה דתתחזי משערה דרישה לבר ודא הוא חד מאינן צניעותא דביתא, ואתתא דאפיקת משערא דרישה לבר לאתתקנא ביה גרים מסכנותא לביתא וגרים לבנהא דלא יתחשבון בדרא וגרים מלה אחרא דשריא בביתא מאן גרים דא ההוא שערא דאתחזי מרישה לבר, ומה בביתא האי כ"ש בשוקא וכ"ש חציפותא אחרא ובגין כך אשתך כגפן פוריה בירכתי ביתך.

אמר ר' יהודה שערא דרישא (דף קכו ע"א) דאתתא דאתגלייא גרים שערא אחרא לאתגלייא ולאפגמא לה בגין כך בעיא אתתא דאפילו טסירי דביתא לא יחמון שערא חד מרישא כ"ש לבר.

— ♦ — **זהר** — ♦ — **בהיר** — ♦ —

גודל העונש אם נראה שער של אשה אפי' בביתה וכ"ש בשוק

היא גורמת עניות, ובניה לא יהיו אנשים חשובים, וגורמת שכח הטומאה תשרה בביתה, ובא קללה להבית ע"י אחיזת הקלי', וגורמת פגם בהשכינה הק', ואם האשה צנועה בביתה אז הוי הכל בהיפוך שתתברך הבית ובניה יהיו חשובים וכו'

א"ר חזקיה תונבא ליתי על ההוא בר נש דשבק לאנתתיה דתתחזי משערה דרישה לבר קללה ועונש תצא על אותו אדם שמניח אשתו שיתראה משער ראשה לחון, ודא הוא חד מאינן צניעותא דביתא וזהו ג"כ כלל צירכתי ציתך, כי הוא אחד מדברי צניעות שצריך להיות צניע, ואתתא דאפיקת משערא דרישה לבר לאתתקנא ביה גרים מסכנותא לביתא, וגרים לבנהא דלא יתחשבון בדרא, וגרים מלה אחרא דשריא בביתא וראשה שמוציאה משערות ראשה לחון שרואה לתקן עצמה על ידי שערה, היא גורמת עניות להצית, וגורמת שלא יתחשבו צניה כאנשים חשובים שצדור, וגורמת שדצר אחר דהיינו רוח הטומאה תשרה צניע ח"ו, מאן גרים דא ההוא שערא דאתחזי מרישה לבר מי גורם לכל זה, אותו שער שנראה מראשה לחון, ומה בביתא האי כ"ש בשוקא ומה אם צניעה גדול העונש כל כך, כ"ש אם נראית שערה בשוק, וכ"ש חציפותא אחרא וכ"ש אם מתנהגת בחציפות אחרת כגון שוק או רגל מגולה, או מגציה קולה צניגון ושאר עריות שצאשה, ובגין כך אשתך כגפן פוריה בירכתי ביתך שהכחוש משצחת האשה הכשרה שצנועה צתוך ציתה.

אמר ר' יהודה ר' יהודה רוצה לפרש מהו הפגם אם מגלית שערה צתוך ציתה והלא אין זה חציפות (רמ"ק), שערא דרישא דאתתא דאתגלייא, גרים שערא אחרא לאתגלייא שער של ראש האשה המתגלית צעוה"ו גורם לשער אחר להתגלות למעלה, דהיינו כח הדינים שמהם אחיזת החיזונים, ולאפגמא לה ונעשה פגם בהשכינה הק' ח"ו, בגין כך בעיא אתתא דאפילו טסירי דביתא לא יחמון שערא חד מרישא כ"ש לבר וע"כ צריך האשה שאפילו קורות ציתה לא יראו אפי' שער אחד מראשה, אפי' כשאין אחר צניע וולמה, וכ"ש שלא יתראה לחון צמקוס שיש אנשים.

ת"ח כמה בדכורא שערא הוא חומרא דכלא הכי נמי לנוקבא, פוק חמי כמה פגימו גרים ההוא שערא דאתתא, גרים לעילא גרים לתתא גרים לבעלה דאתלטייא גרים מסכנותא גרים מלה אחרא בביתא גרים דיסתלק חשיבותא מבנהא, רחמנא לישזבון מחציפו דלהון, ועל דא בעיא אתתא לאתכסייא בזיוותי דביתא ואי עבדת כן מה כתיב (תהלים קכח) בניך כשתילי זיתים, מהו כשתילי זיתים, מה זית דא בין בסתווא בין בקייטא לא אתאבידו טרפוי ותדיר אשתכח ביה חשיבות יתיר על שאר אילנין, כך בנהא יסתלקון בחשיבו על שאר בני עלמא ולא עוד אלא דבעלה מתברך בכלא בברכאן דלעילא בברכאן דלתתא בעותרא בבנין בבני בנין, הדא הוא דכתיב (שם) הנה כי כן יבורך גבר ירא יי' וכתיב (שם) יברכך יי' מציון וראה בטוב ירושלם כל ימי חיך וראה בנים לבניך שלום על ישראל (ישראל סבא קדישא).

— ❖ — זהר בהיר — ❖ —

ת"ח כמה בדכורא שערא הוא חומרא דכלא הכי נמי לנוקבא כמו זוכר השערות שלו הם כחות הדין המזקיס, כן הוא צנקצה, פוק חמי כמה פגימו גרים ההוא שערא דאתתא לא וראה כמה פגס גורס אותו שער של האשה, גרים לעילא, גרים לתתא גרים לבעלה דאתלטייא, גרים מסכנותא גרים מלה אחרא בביתא גרים דיסתלק חשיבותא מבנהא, רחמנא לישזבון מחציפו דלהון הוא גורס רעה למטה צעוה"ז וגורס פגס למעלה צשכינה הק', גורס לבעלה שיתקלל, גורס עניות, גורס רוח הטומאה צצית, גורס שיסתלק החשיבות מצניה, הקצ"ה יילנו מכל הרעה שהחטיפות שלהם גורס, ועל דא בעיא אתתא לאתכסייא בזיוותי דביתא וע"כ צריכה האשה להתכסות צויות הצית שלא יראו אותה, ואי עבדת כן מה כתיב בניך כשתילי זיתים ואי עושה כן, עליה כתיב צצניה משולים כויתים, מהו כשתילי זיתים, מה זית דא בין בסתווא בין בקייטא לא אתאבידו טרפוי כמו עלי הזית בין צמורף ובין צקין אינו אוצד עליו, ותדיר אשתכח ביה חשיבות יתיר על שאר אילנין ותמיד יש צו חשיבות יותר משאר אילנות, כך בנהא יסתלקון בחשיבו על שאר בני עלמא כן צניה יעלו חשיבות על שאר בני העולם, ולא עוד אלא דבעלה מתברך בכלא, בברכאן דלעילא בברכאן דלתתא, בעותרא בבנין בבני בנין ולא זה צלצד אלא שבעלה מתברך בכל הצרכות, צצרכות שלמעלה וצצרכות שלמטה, צעושר צצנים וצצני צנים, הדא הוא דכתיב אחר הפסוק של אשתך כגפן פוריה צירכתי ציתך המדבר אודות צניעות האשה כנ"ל נאמר, הנה כי כן יבורך גבר ירא יי', וכתיב יברכך יי' מציון שיצא עליך צרכות מיסוד דו"א (ציון עולה יוס"ף כנודע), וראה בטוב ירושלם כל ימי חיך היינו חייך צעולם הזה, כמו שדרשו חז"ל צמס' צרכות ימי חייך עוה"ז (נ"ל), וראה בנים לבניך היינו צרכת צנים וצני צנים, שלום על ישראל וקשה מהו ההמשך מצרכות הנ"ל להסיוס שלום על ישראל, לזה אמר, ישראל סבא קדישא דקאי על ישראל סבא, שממנו צא הצרכות לזו"ג, כיון שאין פגס למעלה ח"ו, יש שלימות בישראל סבא, שיכול ישראל סבא להשפיע כל הצרכות הנ"ל למטה עד עוה"ז.

יד יוסף
א נדרים דף מא ע"ב:
ב נדה דף לא ע"א:
ג ויק"ר פרשה כ
ירושלמי יומא פ"א
ירושלמי מגילה פ"ק
תוספתא פרק חלקי
ותנחומא סדר אחרי
מות: ד חולין דף ז
ע"ג ז"ר פרשה פ"ג:

תקסו

מחרש"א
דאמרי בש"ז כו' לשון חבילי זרדים כו' ע"ש: זריתני
וזריתני בוי. מפורש פ' המפלת (נדה לא): פעם אחת
בו'. פירש"י יוה"כ הוה וזירושלמי יומא פ"א ה"א ערב
יוה"כ הוה דאינו נראה שהלך כה"ג בשוק זיה"כ: על
רבי ישמעאל בן קמחית
בו'. מתוך הסוגיא מוכח
דעכ"פ שני יוה"כ היה כ"ג
ולעיל בפ"ק דחשיזי ד'
כהנים צבית שני שמשו זמן
מה וכל שאר הכהנים לא
הויא כל אחד את שנתו
וז"ל דרבי ישמעאל בן
קמחית דהכא היינו ישמעאל
בן פאזי שנכר לעיל זד'
כהנים ולעיל קרא אותו על
שס אביו בן פאזי והכא
ע"ש אמו בן קמחית ומשום
דצעי לאסוקי מלתא דאמו
זכתה לכך לו' צניס שיהיו
כה"ג וק"ל: מה עשית
שזכית לכך בו'. תלו הדבר
בה זוכותה ולא בזכות אישה
דאפשר שהיו מכירין אישה
שלא היה לו זכות כ"כ ועוד
אפשר שז' צניה אלו לא היו
לה מאיש אחד [אלא מצ']
כהנים והשני נשאה
באלמנותה ולא היה כהן
גדול וק"ל:

ציונים

שבעה בניס הי
לקמחית וכו' שאלו
מה עשית שזכית לכך.
מהר"ל נתיבות עולם ב
נתיב השתיקה ונתיב
הצניעות פ"א, באר
הגולה עמ' קמ. יערות
דבש ח"א דרוש יב ד"ה
והנה, ח"ב דרוש יב ד"ה
ובאמת. שיחות מוסר
טו ל"ב, כז ל"ג.

הבונה

מא מעולם לא
שאלני אדם בו'. על
פסוק [בראשית לו] הוא
ענה אשר מצא את
הימים במדבר כתב רש"י
ז"ל על פי מאמר חז"ל
בבראשית ובה פירשה
כ"ג הוא רבה פירשה
והביא פסולין לעולם
ולמה נקרא בשם ימים
שיאיתן מובלת על
הבריות דאמר רבי חנינא
מיו לא שאלני אדם על
מכת פרדה לבנה וחיה.
עד שיוכל לומר
שהפרדות רמו לרשעים
ממורים קשי עורף שאינם

אוצר כלום

מחרש"א ד"ה מה עשית
כו' ועוד אפשר שז'
בניה בו'. תנה מ"ש לא
היו לה מאיש א' כהנים
וכו' מחוסר מוכן ובע"כ
שנית ברפוס איתרמי
וצ"ל היו לה משני
אנשים כהנים והשני
נשאה באלמנותה וכו'.
כרם שני תירוצים שכתב
הגאון דחיקי למאר
ראשון במ"ש שהיו
מכירין אישה שלא היו
לו זכות ג"כ איבא
למידק דילמא וכו'
אבותיו מסייעתו ותו
כבר מצינו בתענית ד'
כב ע"א בכני אדם שהיו
נראין גרועין במעשיהם

יומא פרק חמישי מז. מט. נא: רש"י

לתלת תלת זריד לארבע ארבע ערקן לתמש תמש והכי
קאמר כל הנשים מעוברות תקנו להם זריד וערקן להברות
אותן והעוברים ואתן של אמי גבר על כולן: איבא
דאמרי בשכבת זרע. קאמר שאין יצירת הוולד מכל
הטיפה אלא מן הזיכור

שבה זרד לשון חבילי זרדים
טודי"ן כלומר זיכור טיפה
שקלטה אמי הזרד גדל
ועלה לגג: ותזרני לשון
זרעה את גורן השעורים
(רות ג) מצרר את הטיפה:
וזירזתני. הזרתי מן
הזיכור שבה: פעם אחת.
יוס הכפורים היה: צנורא.
רוק: לא ראו קורות ביתי
וכו'. ראימי בתלמוד
ירושלמי יומא פ"א ה"א כל
כבודה צת מלך פנימה
ממשצרות והז לבושה אשה
לנועה ראויה ללאת ממנה
כ"ג הלבוש משצרות זהב:
אימא וחיות. המכה:
מב מהלך בהיכל. נכנס
ומהלך לתוכו למערב: שתי
פרוכות. פרופות מן הצפון
לדרום אחת חיצונה ואחת
פנימית: וביניהן. אויר
אמה. (אמה טרקסין כך
נקרא כותל ממינה שהפסיק

דאמר א רבה בר יונתן, אָמר רבי יחיאל:
עָרְסָן יָפָה לַחֲלוּלָהּ. וְאִיבָא דְאָמְרִי: בְּשִׁכְבַּת
זָרַע, וְכִדְרַבֵּי אַבְהוּ, בְּדַרְבֵּי אַבְהוּ רַמִּי:
פְּתִיב (שמואל ב כב) "וַתִּזְרְנִי [חֲלוּלָהּ]
לְמַלְחָמָה", וְכִתִּיב (תהלים יח) "וַתִּזְרְנִי חֲלוּלָהּ
לְמַלְחָמָה"? אָמַר דְּוִד לְפָנָי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוּא: רַבּוֹנוּ שֶׁל עוֹלָם, זְרִיתְנִי, וְזִרְזַתְנִי.
אָמְרוּ עֲלָיו עַל רַבִּי יִשְׁמַעְאֵל בֶּן קַמְחִית,
ג פֶּעַם אַחַת יָצָא וְסִפֵּר עִם עַרְבֵי אֶחָד
בְּשׁוּק, וְנִתְּנָה צִנּוּרָא מִפִּיו עַל בְּגָדוֹ, וְנִכְנַס
יִשְׁבֵּב אַחִיו וְשָׁמַשׁ תַּחְתָּיו, וְנִרְאָתָה אִמּוֹן שְׁנֵי
בְּנֵיהָ כְּהַנִּים גְּדוּלִים בְּיוֹם אֶחָד. [וְשׁוֹב
אָמְרוּ עֲלָיו עַל רַבִּי יִשְׁמַעְאֵל בֶּן קַמְחִית:
פֶּעַם אַחַת יָצָא וְסִפֵּר עִם אֶדוֹן אֶחָד בְּשׁוּק,
וְנִתְּנָה צִנּוּרָא מִפִּיו עַל בְּגָדָיו, וְנִכְנַס יוֹסֵף
(עִם) אַחִיו, וְשָׁמַשׁ תַּחְתָּיו, וְנִרְאָתָה אִמּוֹן
שְׁנֵי כְּהַנִּים גְּדוּלִים בְּיוֹם אֶחָד]. תְּנוּ רַבָּנִין:
שְׁבַעַה בְּנִים הָיוּ לָהּ לְקַמְחִית, וְכִלְזָן שְׁמֹשׁוֹ
בְּכַהֲנָה גְּדוּלָהּ. אָמְרוּ לָהּ חֲכָמִים: מָה

עשית שזכית לך? אָמְרָה לָהֶם: מִיָּמֵי לֹא רָאוּ קוֹרוֹת בֵּיתִי קָלְעֵי שְׁעָרֵי. אָמְרוּ לָהּ: הַרְבֵּה נָשִׁים
עָשׂוּ כֵן, וְלֹא הוֹעִילוּ. * [אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לׁוֹי: לִי הַתִּיר רַבִּי חֲנִינָא לְשִׁתּוֹת שִׁחְלִים בְּשִׁכְבַּת
כו']. מֵאֵי שָׁנָא רַבִּי חֲנִינָא? מִשׁוּם דְּבָקִי בְּרַפּוּאוֹת תְּנוּ, דְּאָמַר רַבִּי חֲנִינָא: ד' מְעוֹלָם לֹא שְׁאֲלִנִי
אָדָם עַל מַכַּת פְּרֻדָּה לְבִנָּה וְחִיָּה. וְהָא קָא חֲזִינָן דְּחִיָּי? אִימָא - וְחִיָּית. וְהָא קָא חֲזִינָא דְּמַתְפְּסִי?
בְּסוּמְקָן אֵינְהוּ וְחִיּוּרָן רִישׁ פְּרַעֲיָהוּ קְאָמְרִינָן.

מב * מְשֻׁנָּה. נָטַל אֶת הַמַּחְתָּה בְּיָמֵינוּ וְאֵת הַפֶּף בְּשִׁמְאָלוֹ. הִנֵּה מְהַלֵּךְ בְּהִיכָל עַד שְׁהוּא מְגִיעַ
לְבִין שְׁתֵּי פְרוּכוֹת הַמְּבַדִּילוֹת בֵּין הַקֶּדֶשׁ וּבֵין הַקֶּדֶשׁ הַקְּדוֹשִׁים, וּבִינֵיהֶם אָמָה. רַבִּי
יוֹסֵי אוֹמַר: לֹא הֵימָּה אֶלָּא פְּרֻכַת אַחַת בַּלְבָּד, שְׁנֵאמַר (שמות כו) "וְהַבְדִּילָהּ הַפְּרֻכַת" וְגו'.

ריטב"א

מב היתה פרופה מן הצפון. כדאיתא בגמ' דלכו"ע פתח הסמוכה לקדשי הקדשים בצפון היא ומעמא רמילתא פי' ריב"א

עיון יעקב

מא וכולם שמשו בכהונה גדולה. מדלא קאמר וכולן היו כהנים גדולים נראה דבאמת לא היו כהנים גדולים ממש
רק שאירע פסול בכה"ג אחיו היה משמש תחתיו כדאיתא בש"ס שם שני מעשים כאלו:

עין יוסף

מא עם ערבי אחר. יום הכפורים היה (רש"י) ובירושלמי
פ"ק דיומא א' דהיה בערב יוה"כ: צנורא. רוק
ורוקו מטמא כרוקו של זב: ונכנס ישבב אחיו. ובירושלמי
א' יהודה אחיו. וכן הוא בויק"ר פרשה כא: וכולם שמשו

בן-קמחית

תנו רבנן שבעה בנים היה לה לקמחית וכולן שמשו
בכהונה גדולה, אמרו לה חכמים מה עשית שזכית לכך?
אמרה להם מימי לא ראו קורות ביתי קלעי שערי.
(יומא מ"ז ע"א).

כבר העלה מרן המהרש"א ביומא שם כי ר' ישמעאל בן קמחית הוא הוא ישמעאל
בן פיאבי הנזכר במחקרי הקודם, במקורות שהובאו נקרא על שם משפחת אביו „פיאבו”
וכאן יכונה על שם אמו „קמחית” וכאשר פאבי אינו שם עצם כי אם כינוי — כאשר
הוכחתי — כן גם „קמחית” אינו שם עצם של אם הכהן הגדול כי אם כינוי, על שם מדת
צניעות, וכן המליצו: כל קמחא קמחא וקמחא דקמחית סולת, כל הנשים זרדו וזרד אימא
עלה לגג, וכאמור כי שאלו אותה מה עשית שזכית לכך, והיא השיבה מימי לא ראו קורות
ביתי קלעי שערי, ובירושלמי יומא פ"א ה"א סיימו: וקרן עליה כל כבודה בת מלך פנימה,
משבצות זהב לבושה, הכוונה, כל כהן לובש בגדי בד והיא זכתה שבניה ילבשו משבצות
זהב, בגדי כהן גדול, יען כל כבודה פנימה, שלא ראו קורות ביתה קלעי שערותיה, ומיוסד
בלשון הכתוב [ישעיה מ"ז ב] טחני קמח גלי צמתך עיין ילקוט ומפרשי המקרא
שם: ^{אוצר החכמה} טחני קמח, טחינה אחר טחינה, כסגנונה קמחא דקמחית סולת, על זהירותה בענין
גילוי צמתה.

ומדי עמדי בענין זה חושבני שכדאי להאירו ולבררו, המעיין במקורות א) ימצא
חמשה מהאחים מפורטים בשם א) הכהן הגדול „ישמעאל”, ב) אחיו „ישבב”, ג) אחיו
„יוסף”, ד) אחיו „שמעון” שגם הוא נמנע פעם מלעבור על ידי פסול צנורא ונכנס „יהודה”
תחתיו, באחדים מהם מבוארת הסיבה שעל ידה נמנע הכהן הגדול מעבודתו היא טומאת
צנורא שנתזה עליו, באחדים שלא נקבו בשם לא פורשה הסיבה, ובכל פעם נכנס אח אחר
לעבוד במקומו, הן לא יקובל שישמעאל הכהן הגדול וגם אחיו הסגנים ששימשו כבר נטמאו
גם הם ע"י צנורות, כן לא יקובל שישמעאל הכהן הגדול מת ושימש אחיו ומת גם הוא
ומילא מקומם אח שלישי ומת גם הוא וכן הלאה עד שמילא השביעי מקום אחיו, אלמלי
כן הן לא זכות היא לאם שתקבור בניה בחייה, שיעלה הצעיר לגדולה אחרי שאחיו הגדול
פנה לו מקום במיחתו, על מאורע מעציב כזה לא היו חכמי הדור אומרים להאם השפולה:
מה עשית שזכית לכך, ואם נגיד שכולם היו בחיים אך בכל פעם שנטמא הכהן הגדול
נכנס אח למלאות מקומו הנה יפלא מדוע נכנס בכל פעם אח אחר? אם אירע שוב פסול
שלא היה יכול ישמעאל הכהן הגדול לעבוד מדוע לא נכנס שוב אותו האח שמילא כבר

א) ראה ירושלמי יומא פ"א ה"א, מגילה פ"א ה"י, והוריות פ"ג, ויקרא רבה פ"כ יא, ובמדבר
רבה פ"ב, ועיין בתוספתא יומא פ"ג ובהגהות הגר"א שם.

פעם מקומו ורגיל בעבודה, אך במקום ישמעאל וישבב שלחו פנים חדשות את האח יוסף? וכן אחרי כן כל שנה מילא המקום אח טירון, האם היתה מניעה גם להכהן הגדול וגם לממלאי מקומו?

הרב אפרים סמנוב בספרו הכהן הגדול והסגן (ריגא) כותב כי מי שמילא פעם מקומו של הכהן הגדול ונכנס לפני ולפנים אינו יכול למלא אחרי-כך תפקיד סגן כשחזר הכהן הגדול לעבודה, לכן הזכרתי למנות סגן אחר וכשבא יום הכפורים ושוב אירע שלא היה הכה"ג יכול לעבוד אז מילא מקומו בעבודת יוהכ"פ זה הסגן השני ואחרי יוהכ"פ נתמנה שוב כהן אחר לסגן וממלא מקום וכן הלאה, אמנם גם אם נניח כך שמי אשר זכה ליכנס לפני-ולפנים גנאי הוא לו שיטיל פייסות ויעשה כל תפקידי סגן כבראשונה טרם שנכנס, לאשר נראה הוא כמשמשו של הכהן הגדול, עוד לא מובן כלל מדוע לא יזכה סגן זה ותיעבד בו מצוה אחריתא, שאם שוב היה עיכוב ונמנע הכהן הגדול לעבוד יכנס הסגן הראשון שוב לעבודה, הן אין להניח שזכה בזה הסגן השני שנתמנה מחדש, אחרי שאם מת הכהן הגדול באותה שנה הרי הסגן הראשון שנכנס תחתיו הוא ממלא מקומו, ובכך גם בחייו של הכהן הגדול כשאירע שוב עיכוב מה יעמוד זה הרגיל בעבודה מאשתקד ויכנס בעבודה, ולמה בכל פעם להכניס אדם חדש?

שוב הביא הרב סאמונוב בשם אביו הסבר אחר בהקדם אמרם בחולין כ"ד ב כהן שידיו מרתתות פסול לעבודה, ובכך — הוא אומר — דגופא דעובדא הכי הוה, ישמעאל בנה הכהן הגדול התחיל לרתת בידיו ושימש אחיו וגם אחיו זה הזקין והתחיל לרתת ושימש שוב אח אחר וכן כולם, יש איפוא אפשרות שישמשו כולם בקודש בחיי האם ובחיי האחים כולם [ראה שם אות ג], והנה מפליא, שהזכיר מניעה לעבודה שהמציא מדעתו ולא הביא המפירש במקורות כסיבת המניעה טומאת צנורא של גוי שעל ידי זה נכנסו ישבב, יוסף ושמעון, הרי אלו לא הועברו על-ידי ריתות ידים של הכהן גדול וממלאי מקומו, שזהו מום מתמיד ויכולים להעביר עי"כ כהן גדול ממשרתו), וגם אם נגיד „אין מורידין בקודש“ על כל פנים הרי אותו האח ששימש אשתקד יכול היה לשמש שוב, האם גם הוא נטמא? מדוע איפוא באו במקומם אחיהם הצעירים?

הפתרון לדעתי הוא, שישמעאל הכהן הגדול לא חפץ לוותר על זכותו לכהן בכהונה גדולה ואלמלי שימש במקומו אדם אחד כמה פעמים היה זה ויתור החלטי, כמבואר בתוס' זויר מ"ז ע"א ד"ה וכן משיח בשמן המשחה: כהן גדול שגלה ומינו אחר תחתיו בריבוי בגדים כגון שנגנז השמן כבר (ג) ושימש כמה שנים, אף אם הראשון שב אינו חוזר לעבודתו שהרי זה שימש תחתיו כמה שנים.

מובן איפוא שישמעאל הכהן הגדול בריבוי בגדים לא הניח שאחד ישמש תחתיו כמה פעמים שאז היה זה סילוק גמור מכהונה גדולה, והוכרחו לשלוח בכל פעם כהן אחר כדי שישמעאל ישאר בחזקתו, כן זכתה הקמחית לראות כל שבעת בניה משמשים בכהונה גדולה לפני ולפנים.

(ב) כהן גדול מתמנה בפה ומסתלק בפה, ראה תוס' יומא י"ב ב ד"ה משום איבה, ואשר אמרו בזויר מ"ז א שכהן גדול קדושתו קדושת עולם, היינו קדושת כהן שבו ראה תוס' שם מ"ט א סד"ה ומשני ובשואל ומשיב מהדורא רביעאה ח"א סי' ל"א.

(ג) ראה חתם סופר יו"ד סי' ה, ועיין בשו"ת אבני נזר יו"ד ח"ב סי' קי"ב ובכלי חמדה עה"ת מהגרמ"ד פלאצקי פ' שפטים אות ד שגם מלך שנמשח אי אפשר להעביר, וראה חקרי לב אר"ח סי' יח—כו.

ט.

בעל הפול

נכנסין לבין האולם ולמזבח שלא רחוק ידים ורגלים דברי רבי מאיר. וחכמים אוסרים אין נכנסין, אמר ר' שמעון הצנוע לפני ר' אליעזר אני נכנסתי כו', אמר לו מי חביב, אתה או כהן גדול? היה שותק. אמר לו בוש אתה לומר שכלבו של כהן גדול חביב הימך, אמר לו רבי אמרת, אמר לו העבודה, אפילו כהן גדול פוצעין את מחו בגזירין, מה תעשה שלא מצאך בעל הפול. (תוספתא כלים בבא קמא פרק א' ו').

רבינו אליהו הגאון מוילנא בהגהותיו הקצרות הגיה במקום „מה תעשה שלא מצאך בעל הפול“ הבלתי מובן: „אלא שלא מצאך“, ולא מלבו הגיה, לפני עיני רוחו הבהיר היו דברי התוספות ביומא ה' ע"ב סד"ה להביא כו' שהובאה שם תוספתא זו בנוסחה „אלא שלא מצאך בעל הפול“, בזה יש כבר מובן לדברי ר' אליעזר אלו, אבל עדיין לא נדע מי הוא „בעל הפול“ אשר מלפניו היה לו לפחוד שלא ימצא אותו ויפצע את מחו בגזירין? אם התכוון למשגיח על סדרי המקדש, הן ידענו כי „איש הר הבית“ היה נקרא [ראה מדות פ"א ב] — ומה ענין כנוי זה „בעל הפול“?

אמנם כעין כינוי זה אנחנו מוצאים בטהרות (ו' ט). שם נזכר ר' אליעזר בן פילא, ובגליון שם מובא נוסח אחר: בן פיאבו, והנה ברור ש„פילא“ או „פיאבו“ אינו שם העצם שנקרא בו אבי ר' אליעזר זה, אלא אלה הם כינויים, ומעניין שלפי היראת המילה ומובנה מתאימות שתי הנוסחאות „פול“ בעברית היא FABA ברומית, וכך „בן פול“ „בן פיאבו“ מזדהים.

הזדהות זו פול — פיאבו תזכיר לנו אישיות ידועה בתקופת בית שני, את הכהן הגדול „ישמעאל בן פיאבו“ שמנהו אגריפס השני, הוא שעשה פרה אדומה פעם או פעמים (ראה פרה ג' ה' ובתוספתא שם), והנה נודעת אמרתו של אבא שאיל בן בטנית בשם אבא יוסף בן חנין אוי לי מבית ישמעאל בן פיאבו, אוי לי מאגרופן, שהם כהנים גדולים ובניהם גזברין וחתניהם אמו כלין ועבויהם חובטין את העם במקלות (פסחים ג"ז ב).

אלולי היה אחד מביו פיאבו = בעל הפול מוצא את אחד הכהנים כשהוא נכנס בלא רחיצת ידים ורגלים בין האולם למזבח בטח היה תלמידו של פנחס הקנאי חבטו במקל ופוצע את ראשו בגזירין א).

(א) ראה פסחים ג"ז א כי צווחה העזרה: שאו שערים ראשיכם ויכנס ישמעאל בן פיאבו תלמידו של פנחס וישמש בכהונה גדולה, גם במלחמות ליוסף הזקן ספר ו' יסופר טובות על

זהותו של בעל הכינוי „בעל הפול שהוא הוא „בן פיאבו“ תאיר לנו גם ענין הכינוי המוזר הזה, שהנה בירושלמי יומא פ”ו ה”ג אמרו כל ימים שהיה שמעון הצדיק קיים היתה ברכה משולחת בשתי הלחם ובלחם הפנים והיה נופל לכל אחד ואחד כזית, יש מהן שהיו אוכלין ושבעין ויש מהן שהיו אוכלין ומותרין, משמת שמעון הצדיק ניטלה ברכה משתי הלחם ומלחם הפנים והיה נופל לכל אחד ואחד מהן עד כאפון [אפון = פול]. הצנועים היו מושכין את ידיהם והגרגרנים היו פושטים את ידיהם [בתוספתא סוטה יג ואף על פי כן לא עלה בידו אלא כפול], מעשה בכהן אחד בצפורן שנטל חלקו וחלק חבירו והוא היה נקרא בן האפון [= בן הפול, ראה ערוך השלם ח”א ע’ 320] עד היום, ובבבלי יומא ל”ט א: מעשה באחד שנטל חלקו וחלק חבירו והיו קורין אותו בן חמץ, גם כינוי זה מזדהה עם „בן הפול“, „בן האפון“ ו„בן פיאבה“ ראה ערוך ערך חמץ שהובא מיבמות ס”ג א כי אמר — רב — עביד לי חומצא, כלומר תעשה לי תבשיל של פול, ובחולין נ”ב רע”ב: כל מיני קטניות כו’ חוץ מן חומצא, בן חמצן הוא איפוא כינוי דומשמעתי, ומעתה כל המקורות מתאימים ומזדהים בן חמצן = בן הפול = בן האפון = ובן פיאבו, כולם כינוי אחד למשפחת כהנים, כנראה אבי המשפחה ההיא הוא שחטף כ”פול” בעוד אשר הצנועים משכו ידיהם ועל שם זה נתכנתה המשפחה כן, ר’ אליעזר בן פילא מהפך ודרש בזכות הזריזות לחיבת הקודש והמקדש והוא שאמר לשמעון הצנוע: בוש אתה לומר שכלבו של כהן גדול חביב הימך (ב), והעבודה אם אפילו הכהן הגדול היה נכנס לבין האולם והמזבח שלא רחוק ידים היו פוצעין את מחו בגזירין, אלא להצלחתך לא מצאך „בעל הפול“ לא פגש בך כהן ממשפחת הקנאים שהיה עושה בך משפט.

אופיו של ישמעאל בן פיאבו עד שלא נשא פנים לאגריפוס שמינה אותו, כאשר בנה אגריפוס עליה על גג ארמונו למען יוכל לראות משם כל הנעשה במקדש התנגד לו בכל עוז, בנה חיץ מפסיק קיר גבוה, וגם נסע לרומי להגיש תלונתו על המלך ולהצדיק בנין הקיר שהעמיד.

(ב) ביטוי זה מיסוד בדיון הלכה שנשנה בסנהדרין ט”ז א שורו של כהן גדול שהמית אדם אם נידן בסנהדריא של עשרים ושלושה או בבית הדין הגדול של שבעים ואחד כמשפט בעליו הכהן הגדול, ונקטו „שור“ שמצוי בנגיחה והוא הדין בכלבו של כה”ג שהמית, ראה עדיות פ”ו מ”א ובב”ק נ”ד א, ראינו איפוא מציאות שיהיה כלבו של כהן גדול יותר חביב מאדם שנידן בסנהדרי קטנה והוא בב”ד הגדול, מכ”ש הכהן הגדול עצמו שנדון בבית דין של שבעים, ואעפ”כ אם היה הכה”ג נכנס בין אולם למזבח בלי רחיצת ידים ורגלים היו קנאים הורגים אותו בלי משפט ופוצעין את מחו בגזירין.